

Motion till riksdagen

1988/89:Ub524

av Börje Hörnlund och Per-Ola Eriksson (båda c)

Satsningar på marin forskning

De senaste årens dramatiskt accentuerade miljöproblem i haven har påtalat behovet av ökade insatser för havsmiljön. Detta gäller såväl kraftfulla åtgärder av akut natur som strategiskt riktiga satsningar för att öka den framtida beredskapen genom kunskapsuppbyggnad.

De nu av regeringen föreslagna åtgärderna tillgodoser enligt vår uppfattning långtifrån de behov som föreligger, särskilt beträffande långsiktig satsning på marin forskning.

Marin forskning har under en lång följd av år varit föremål för utredning, utan att detta resulterat i övergripande strukturella åtgärder till forskningens fromma.

Emellertid beslöt riksdagen i prop. 1986/87:80 att svensk marin forskning skulle koncentreras till tre s.k. baslaboratorier eller marina forskningscentra med regionalt ansvar, kopplade till universiteten i Umeå, Stockholm och Göteborg. Stor enighet har sedermera rått kring angelägenheten av satsningar på dessa marina forskningscentra. Detta finns bl.a. uttryckt i ett mera detaljerat organisationsförslag enligt UHA-rapport 1988:11.

Det är därför ytterst otillfredsställande att regeringen inte redan nu velat svara på de väl underbyggda förslag till satsningar på långsiktig marin forskning som föreligger. En hänvisning till möjliga framtida satsningar i forskningsproposition 1989/90 är inte tillräckligt enligt vår uppfattning. Det är likaledes helt otillfredsställande att regeringen i sitt agerande inte tycks kapabel att på rätt sätt förutse framtida reellt dödliga hot mot havsmiljön och mot människans långsiktiga möjligheter att nyttja havet som naturresurs.

Fokuseringen på miljöproblematiken i den marina miljön har av naturliga skäl varit kopplad till fenomen som övergödning och säldöd. Dramatiska händelser som algblooming och döende sälar på havsstränderna har utgjort tacksamma objekt för massmedias bevakning. Dessa händelser och den uppmärksamhet de väckt har haft en mycket värdefull pedagogisk funktion.

Den långsiktiga, stora och på flera sätt mer svårbemästrade problematiken gäller emellertid också och kanske framför allt den belastning och anrikning av persistenta, toxiska substanser som sker i havsmiljön.

Belastningen av många av dessa substanser drabbar i nuläget framför allt Bottniska viken, inte minst genom den höga aktiviteten hos bl.a. skogsindustrin. Detta har bl.a. framhållits av naturvårdsverket i Aktionsplanen mot havsföroreningarna (1987). men har hamnat i skymundan i den nuvarande debatten.

Bottniska viken är ett känsligt system som utgör gränsområde i livsmiljön

för en rad såväl marin- som sötvattenspopulationer. Det är förhållandevis näringsfattigt och artfattigt men utgör en mycket stor produktionsresurs t.ex. för fisk. Fisket är dock svagt utnyttjat i nuläget, åtminstone från svensk sida. Den totala påverkan på systemet är nu så stark att lämpligheten för människan att äta fisk från dessa havsområden ifrågasätts av en del forskare. Effekterna kan förväntas öka och troligtvis bli mycket långvariga.

Genom inflytande från en rad stora älvar föreligger vidare i Bottniska viken en mycket direkt koppling mellan inte bara industrietablering och miljö utan även mellan markanvändning och havsmiljö. Särskilt en del av storskogsbrukets metoder i kombination med försurning kan tyvärr förväntas medföra stark påverkan på Bottniska vikens ekosystem.

Umeå universitet genomför sedan ett 10-tal år en satsning på havsforskning. Denna har bl.a. resulterat i tillkomsten av Norrbylaboratoriet (1984/85), vilket i dag utgör landets modernaste och kanske bäst utrustade laboratorium för akvatisk forskning. Den *projektbundna* verksamhet som byggts upp vid laboratoriet är relativt omfattande med medverkan av ett 30-tal forskare, forskarstuderande och övrig personal från en rad institutioner inom det biologiskt/kemiska området. Norrbylaboratoriet har även dragit till sig verksamhet utanför Umeå universitet. Här bör särskilt nämnas en omfattande forskning kring grundläggande fiskbiologi och ekologiskt inriktat vattenbruk som bedrivs där, numera i Sveriges Lantbruksuniversitets regi. Dessa aktiviteter skulle kunna utökas betydligt efter mindre kompletteringar av laboratoriet. Det kan konstateras att forskningsaktiviteten vid Norrbylaboratoriet har en stark koppling till framtidsfrågorna.

Mot denna bakgrund är det skrämmande att konstatera att Umeå universitet, trots yrkanden under ett flertal år *inte* erhållit några särskilda resurser för driften av forskningen vid laboratoriet.

För närvarande består den fasta personalen vid laboratoriet, tack vare omfördelningar inom Umeå universitet av

- I forskare (kemist)
- I intendent/sekreterare
- I vaktmästare.

Driftresurserna är knappt 100 000/år.

Det är lätt att inse att det "marina forskningscentrat" i nuläget knappast har möjlighet att i rimlig utsträckning svara mot de förväntningar, som vi politiker såväl som regionala och lokala organ, samt allmänheten ställer på dess kort- och långsiktiga funktion. Mycket av den funktion vi förväntar oss får drivas på rent ideell bas av människor med andra åtaganden.

Beslutet om statlig satsning på marin forskning i Umeå, liksom inrättande av marina forskningscentra borde innebära uppbyggnad av rimligt jämnstark och resursfylld forskningsverksamhet på de tre orter som är berörda.

De akuta satsningarna på driftresurser liksom långsiktigt strategiska satsningar i form av tjänster är av särskild betydelse i Umeå, dels i relation till den framtida hotbilden mot områdets havsmiljö, dels beroende på havsforskningens unga datum vid Umeå universitet.

Avsaknaden av långsiktiga satsningar på marin forskning i årets statsverksproposition rimmar illa med den uttalade vilja till konkreta åtgärder för marin miljö som tidigare uttalats av riksdagen. Resursförstärkning för drift

och tjänster relaterade till marin forskning vid Umeå universitet och Norrbylaboratoriet utgör ett minimibehov för Sveriges såväl som Norrlands-kustlänens behov av stöd för planering och agerande inom det havsmil-jömråde som Bottniska viken utgör.

Mot. 1988/89

Ub524

Riksdagen bör därför begära

- kraftigt utökade driftresurser för marin forskning, särskilt vid det marina centrat i Umeå
- beviljande av medel för inrättande av tjänster inom marin forskning i enlighet med förslag från UHÄ 1988:11.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att Umeå universitet skall tilldelas en ram på 1 mkr för marin forskning och att anslaget skall användas för att påbörja uppbyggnad av marin forskning i enlighet med förslag från UHÄ 1988:11,

2. att riksdagen hos regeringen begär att förslag snarast läggs fram om marin forskning i enlighet med UHÄ förslag 1988:11.

Stockholm den 17 januari 1989

Börje Hörnlund (c)

Per-Ola Eriksson (c)